

N:o 7.

Ank. till Riksd. Kansli den 31 Mars 1885, kl. 3 e. m.

*Konstitutions-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om
ändring af 6 § Regeringsformen.*

Uti en vid 1884 års riksdag väckt motion anförde Herr Hedin hufvudsakligen:

Uti den Kongl. proposition till 1868 års Riksdag, hvari föreslogs inrättande af ett nytt statsdepartement för näringar och allmänna arbeten, omförmäldes bland annat, hurusom Ecklesiastikdepartementet lika med Civildepartementet blifvit betungadt med handläggning af ärenden, hvilka så väl i anseende till det stora antalet som den olikartade beskaffenheten icke utan stor svårighet kunnat af dem behörigen medhinnas; att Ecklesiastikdepartementet dessutom vore icke blott ett embetsverk, som hade att handlägga dit inkomna mål, utan det hade utvecklat sig till en verklig läroverksstyrelse, hvars personliga beröring med läroverken fordrade föga mindre tid än de inkomna målens handläggning; samt att från detta embetsverk väl lämpligen kunde skiljas befattningen med medicinal-, veterinär- och fattigvårdsärendena, men att Civildepartementet i sitt dåvarande skick, långt ifrån att kunna öfvertaga dessa ärenden, tvärt om ty förutan hade stort behof af lättnad.

Dels af det den Kongl. propositionen bilagda statsrådsprotokoll och dels uti Ecklesiastikdepartementet hade motionären inhemtat, att de till Ecklesiastikdepartementet inkomna målens antal utgjort

år 1855	1,102,
» 1867	1,892,
» 1881	1,711,
» 1882	1,866 och
» 1883	1,903;

hvarvid dock borde märkas, att siffrorna skulle vara ej obetydligt högre, derest ej inom detta departement i flere fall följdes den grundsats vid registreringen, att från olika håll inkommande handlingar angående ett och samma ämne föras under gemensamt nummer.

Derest den vid den då pågående riksdagen väckta motion om inrättande af ett nytt statsdepartement för landtbruket och öfriga näringar samt allmänna arbeten komme att röna framgång, mötte ej hinder för medicinal-, veterinär- och fattigvårdsärendenas skiljande från Ecklesiastikdepartementet. Men dermed hade man ännu icke nått det viktiga syftet att förvandla Ecklesiastikdepartementet till ett *undervisningsdepartement*, som kunde egna sig uteslutande åt undervisningens mer och mer omfattande angelägenheter. Genom kyrkoärendenas öfverflyttning till Justitiedepartementet skulle deremot detta syftemål vinnas. Att denna åtgärd numera, sedan prestlöneregleringen afslutats, skulle leda till allt för svår tunga för Justitiedepartementet, syntes ej antagligt. Detta departements göromål hade väsentligen underlättats dels genom Lagbyrån och dess efterträdare Nya Lagberedningen, dels ock genom utsträckt användning af komitéer för lagförslags utarbetande. Genom den år 1876 beslutade förändring af 5 och 6 §§ Regeringsformen hade sambandet mellan chefskapet för Justitiedepartementet och statsministersvärdigheten blifvit upplöst, så att chefen för nämnda departement antagligen för framtiden komme att slippa bestyren såsom främste ledamot af statsrådet. För lämpligheten af kyrkoärendenas öfverflyttning till Justitiedepartementet talade synnerligen kraftigt den omständigheten, att frågor om stiftande, upphäfvande, ändring eller förklaring af kyrkolag enligt Kongl. stadgan den 16 Maj 1840 höra till Justitiedepartementet, och att just dessa frågor syntes komma att under en längre framtid blifva de viktigaste bland kyrkoärendena. Förslaget om förenande i en hand af justitie- och kyrkoärendena egde för öfrigt stöd så väl af föredömet från vissa större länder (Frankrike och Italien), som särskildt af den organisationsförändring i samma syfte, som blifvit ifrågasatt i Finland och för hvilken i motionen närmare redogjordes.

Det tycktes, fortfor motionären, ej vara för tidigt eller för mycket begärtd, att hela den lägre och högre offentliga undervisningens intressen omsider måtte få anses förtjena att handhavas och vårdas af ett

särskildt regeringsdepartement, att de måtte få anses förtjena och behöfva det lika väl som t. ex. vårt till ett ringa minimum reducerade sjöförsvaret, och att *undervisningens* stora nationalangelägenhet, nu bortskymd under »Ecklesiastikdepartementets» föråldrade namn, måtte få, i den högsta statsförvaltningens organisation, synas och nämnas vid sidan af öfriga administrationens hufvudgrenar. En sådan förändring vore, med den omfattning undervisningsfrågorna längesedan tagit, så mycket mer påkallad, som för dessa ärenden icke funnes någon samfärd andra instans, motsvarande de kollegier och andra högre förvaltande verk, som bereda andra civila samt de militära målen. Ett förslag sådant som Hartmansdorffs 1823 — förnyadt 1853 — om inrättande af ett Ecklesiastikkollegium, kunde ej mer ifrågasättas. Härtill komme, dels att man redan länge önskat en ombildning af den lokala administrationen af elementarläroverken och dess skiljande från den kyrkliga stiftsstyrelsen, dels att en djupgående, principiell reform af undervisningsväsendet ovedersägligen tränger sig fram, hvilkens planläggning och utförande förutsatte att en undervisningsminister finge deråt egna hela sin kraft.

Öfverflyttningen från Ecklesiastik- till Justitiedepartementet af kyrkoärendena vore för öfrigt en konsekvens af hvad Kongl. Maj:t sjelf föreslog år 1868: dermed blefve steget helt i stället för halft. Visserligen hade man under förflutna tider, helt skiljaktiga från våra, funnit sammanbyggnaden i ett departement af undervisnings-, kyrko-, fattigvårds-, medicinal- och veterinärärenden alldeles förträfflig. Men lämpligheten af denna förening hade Kongl. Maj:t sjelf underkänt i ofvan åberopade proposition tills 1868 års Riksdag, då förslag väcktes om helsovårds- och veterinärärendenas öfverflyttande till Civildepartementet. Hvad Justitiestatsministern då yttrade derom, att den tid längesedan vore förbi, då sjukvården tillhörde kyrkan, kunde äfven tillämpas å förhållandet mellan kyrkan och undervisningen: den tid vore förbi, då skolan tillhörde kyrkan. Fullt ut så väl som fattigvård och sjukvård, kräfde den högsta vården om folkets uppfostran att lösas ur en numera onaturlig sammankoppling med de ecklesiastiska ärendena.

Vidare anförde motionären:

»På den tid, då departementalstyrelsen infördes, torde väl ingen hafva gjort sig ens en någorlunda riktig föreställning om, hvad omfattning Ecklesiastikdepartementets undervisningsärenden om några decennier skulle få. I Kongl. Maj:ts proposition N:o 7 till 1840 års Riksdag meddelades, att »omkring hälften af församlingarna i riket sakna ännu så väl fast skola som ständig med lön försedd lärare». Enligt en propositionen bilagd tabell, hade 1,009 församlingar fasta, 377 församlingar

ambulatoriska skolor, medan 1,211 församlingar alldeles saknade skolor; 98 folkskolor voro af statsnedel bekostade. År 1882 funnos 9,652 folkskolor; folkskoleangelägenheterna, som 1840 utgjorde en knappt nämnvärd obetydlighet bland Ecklesiastikdepartementets göromål, höra nu till dess viktigaste ärenden. Från en annan sida visar sig skillnaden mellan Ecklesiastikdepartementet nu och för fyrtio år sedan vid en jmförelse mellan då- och nuvarande budget. Åttonde hufvudtiteln i nuvarande riksstat slutar med en summa af 11,663,000 kronor. Sammanlägger man åter de poster å dåvarande femte, sjette, åttonde, nionde och tionde hufvudtitlarne, som i riksstaten för år 1841 motsvara vår tids åttonde hufvudtitel, kommer man ej på långt när till 1 million rdr bko, och äfven den nya åttonde hufvudtiteln i riksstaten för år 1842 och följande år till nästa riksdag understiger något sistnämnda belopp. På hvilket område af Ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde den stora budgettillväxten företrädesvis faller, behöfver ju ej nämnas.»

Efter att slutligen hafva anmärkt, hurusom ej blott undervisningsärendenas i och för sig tunga arbetsböda utan äfven deras och kyrkoärendenas inbördes olika beskaffenhet försvårade departementschefens kall, föreslog motionären, att Riksdagen måtte för sin del besluta den förändring af 6 § Regeringsformen, att af de sju departementscheferna en skulle vara chef för »Justitie- och Kyrkodepartementet» samt en för »Undervisningsdepartementet», samt erinrade till sist, att förslagets godkännande komme att föranleda en ändring jemväl i 2 § af Kongl. förordningen den 16 November 1863 angående allmänt kyrkomöte.

Då Utskottet afgaf utlåtande i anledning af denna motion, hade emellertid frågan om inrättande af ett nytt statsdepartement för landtbruket och öfriga näringar samt allmänna arbeten genom Kamrarnes skiljaktiga beslut för den riksdagen förfallit; på grund hvaraf och då motionens syfte att vinna ett uteslutande för undervisningsärendena afsedt departement icke kunde genom bifall till densamma uppnås, Utskottet afstyrkte motionärens förslag, som också blef af båda Kamrarne afslaget.

Nu har Herr *Hedin* uti en från Andra Kammaren till Utskottet hänvisad motion N:o 149 återupptagit förslaget. Han har sett sig der-till föranledd af två skäl. Det ena är det genom Kongl. Maj:ts proposition N:o 20 väckta förslaget om inrättande af ett nytt departement för landtbruk, industri och handel. Om detta förslag blefve bifallet, kunde Civildepartementet öfvertaga de rätteligen dit hörande medicinal- och fattigvårds-ärendena; öfverflyttades derefter de kyrkliga ärendena till Justitiedepartementet, så blefve Ecklesiastikdepartementet förvandladt till ett undervisningsdepartement. — Det andra skälet är det förslag

till en »öfverstyrelse för de allmänna läroverken», som Läroverkskomitén framlagt i sitt den 25 Augusti 1884 afgifna utlåtande och förslag angående organisationen af rikets allmänna läroverk och dermed sammanhängande frågor, ett förslag, mot hvilket de beräknade kostnadernas icke obetydliga belopp vore den minst vägande anmärkningen. Enligt detsamma skulle de särskilda läroverkens lokalstyrelse sortera under en centralstyrelse. De skäl, Läroverkskomitén anført för sin åsigt, att Ecklesiastikdepartementet icke kunde blifva denna centralstyrelse, finner motionären ej tillfredsställande. Redan år 1868 hade detta departement i Kongl. Maj:ts ofvan åberopade nåd. proposition betecknats såsom en dylik centralstyrelse, och komitén ville väl ej bestrida att undervisningens utveckling under dess ledning, ehvad man än haft att mot systemet anmärka, varit vida kraftigare än under någon annan tidrymd. Enligt komiténs förslag skulle öfverstyrelsen öfvertaga den nuvarande läroverksbyråns åligganden samt utöfva en »sakkunnig, ofta återkommande och verksam inspektion»; men detta vore ej något nytt, som kräfde en ny organisation, om än måhända utvidgning af en gammal. Vidare skulle den afgöra några, för närvarande efori myndighet underlagda saker, hvilka dock mycket väl kunde öfverlätas antingen åt lärarekollegiet eller åt lokalstyrelsen. Slutligen skulle den stiftsstyrelserna nu tillkommande »disciplinära domsrätt och befattning med lärarnes tillsättning öfverflyttas å den nya centralmyndigheten». Men dessa mål vore hvarken till antal eller betydighet sådana, att deri mötte något hinder för deras afgörande af Kongl. Maj:t. Åtminstone hade komitén i fråga om disciplinmålen icke anført någon siffra, hvaraf motionären drager den slutsats, att den verkliga siffran, derest den anförts, icke skulle varit mycket bevisande; och i fråga om utnämningsfrågor hade komitén sjelf upplyst, att under de senaste 7 åren utnämnts årligen i medeltal allenast 14 lektorer och 21 adjunkter.

Det funnes emellertid ett verkligt skäl mot centralstyrelsens förläggande till Ecklesiastikdepartementet, hvilket skäl komitén emellertid blott i förbigående omtalat: att »Ecklesiastikdepartementets chef, under nuvarande organisation af departementen, är till den grad öfverhopad af mångahanda olikartade ämnen, att han svårligen kan förutsättas egna åt de allmänna läroverken den tid och uppmärksamhet, som en verklig styrelse af desamma nödvändigt skulle kräfva». Men detta skäl förfölle, om från det nuvarande Ecklesiastikdepartementet afskildes dels kyrkoärendena till Justitie-, dels medicinal- och fattigvårds-ärendena till Civildepartementet, hvarigenom Ecklesiastikdepartementet förvandlades till ett undervisningsdepartement.

Efter att vidare hafva kriticerat den af komitén föreslagna organisation af den nya öfverstyrelsen, anmärker motionären, hurusom en dylik öfverstyrelsens upprättande skulle hafva till oundviklig följd att antingen utvidga eller ock förminska den inför Riksdagen ansvarige departementschefens inflytelse å läroverksangelägenheterna, men i båda fallen inskränka hans ansvarighet, samt att från hvarandra söndra handläggningen och bedömandet af de högre läroverkens och folkskolans angelägenheter och sålunda motverka ett af den nu ifrågasatta läroverksreformens viktigare ändamål.

Allt detta undvekes genom Ecklesiastikdepartementets förvandlande till ett Undervisningsdepartement. Inrättande af ett dylikt departement hade Riksens Ständer i en år 1863 aflåten underdånig skrifvelse såsom en alternativ åtgärd, åsyftande att »till enig samverkan och stigande utveckling leda elementarundervisningen», underställt Kongl. Maj:ts ompröfning, och hvad då hufvudsakligen deremot invändts — att, om undervisningsärendena skildes från Ecklesiastikdepartementet, återstoden blefve för ringa för ett särskildt departement — vore undanröjdt genom motionärens förslag.

Under återopande af hvad han sålunda och i sin motion vid sistlidet års riksdag anført hemställer motionären, att Riksdagen ville för sin del besluta följande förändrade lydelse af 6 § Regeringsformen:

»Af Statsrådets ledamöter skola åtta vara chefer och föredragande, hvar för sitt departement, nemligen:

Ministern för utrikes ärendena för Utrikesdepartementet;

En chef för Justitie- och Kyrkodepartementet;

En för Landtförsvarsdepartementet, hvilken (o. s. v. = nuvarande lydelse);

En för Sjöförsvarsdepartementet, hvilken (o. s. v. = nuvarande lydelse);

En för Civildepartementet;

En för Finansdepartementet;

En för Undervisningsdepartementet; samt

En för Landtbruks-, industri- och handelsdepartementet.

Den närmare fördelningen (o. s. v. = nuvarande lydelse).»

Sista stycket i nuvarande § 6 utgår.

Derest Utskottets förslag om inrättande af ett åttonde statsdepartement vinner Riksdagens bifall och möjlighet således beredes att till Civildepartementet öfverflytta ärendena angående helsovården, veterinär-

läroverken och fattigvården, så har dermed det skäl mot förslaget, hvarpå Utskottet förlidet år grundade sitt afstyrkande, förfallit. Utskottet har alltså nu att ingå i en närmare undersökning af den föreslagna förändringens lämplighet och behöflighet i öfrigt.

Att ett bland de väsentligaste villkoren för undervisningsväsendets utveckling är en stark och lifskraftig centralstyrelse, har länge varit erkänt. Utskottet har desto mindre skäl att inlåta sig på en redogörelse för de olika vägar, på hvilka man under skilda perioder af vårt århundrade sökt uppnå detta syfte, som Utskottet i fråga derom kan hänvisa till Läroverkskomiténs ofvan åberopade betänkande. Här bör blott erinras, att, såsom jemväl motionären framhållit, Ecklesiastikdepartementet och dess särskilda byråer för undervisningsärendena så småningom utvecklats till en dylik centralstyrelse, under hvars vård och ledning den offentliga undervisningen gjort högst väsentliga framsteg. Den första fråga, Utskottet nu har att upptaga till besvarande, är alltså den, huruvida man bör fortgå på den redan beträdda vägen och genom omorganisation af departementet söka göra detsamma alltmär vuxet denna sin uppgift, eller om man i stället bör, såsom en mellanlänk mellan lokalstyrelserna (eller kretsstyrelserna) och Kongl. Maj:t, upprätta ett fristående centralt embetsverk. Läroverkskomitéen har, hvad de allmänna läroverken angår, såsom motionären omförmålt, uttalat sig för den senare utvägen. Ett af de skäl, på hvilka denna komiténs åsigt grundas, förfaller emellertid, såsom motionären antydde, derest departementet befrias från alla andra ärenden än undervisningsärendena. Om så sker, lider det intet tvifvel, att departementschefen skall kunna åt de allmänna läroverken så väl som åt öfriga undervisningsanstalter »egna den tid och uppmärksamhet, som en verklig styrelse af desamma, sådan den borde blifva efter komiterades förslag, nödvändigt skulle kräfva». Motionärens förslag träffas således icke af *den* invändning mot ett statsdepartement såsom centralstyrelse, hvilken komitéen hemtat deraf, att Ecklesiastikdepartementet under dess nuvarande organisation är alltför öfverhopadt af mångahanda olikartade ärenden.

Den andra invändningen hemtar komitéen derifrån, att, enligt dess åsigt, »all egentlig administrativ verksamhet i departementen utgår från och beror på beslut af Kongl. Maj:t i Statsrådet, att byråchefens embetsverksamhet väsentligen måste inskränkas till inhemtande af upplysningar, uttalande af åsikter och beredande af ärenden till departementschefens föredragning, att åter statsrådets och departementschefens embetsutöfning likaså består uti föredragning och rådgifning inför Kongl. Maj:t och bringande till verkställighet af Kongl. Maj:ts beslut, att sålunda den

administrativa verksamhet, som kan ifrågakomma från en läroverkens centralstyrelse inom Kongl. Maj:ts kansli, gerna tager karakteren af regeringsverksamhet med alla de nödvändigtvis något tunga former, som fordras för åstadkommande af Konungens i Statsrådet fattade beslut.» Men denna komiténs åsigt kan Utskottet icke dela. Utskottet måste nemligen erinra, hurusom åt chefer för byråer inom statsdepartementen i särskilda fall uppdragits en icke oväsentligt sjelfständigare verksamhet än den af komitén angifna. Så har t. ex. chefen för Finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå enligt Kongl. instruktionen den 31 Oktober 1884 till åliggande bland annat: att utöfva förmanskap för de vid bränvins- och hvitbetssockerkontrollen samt vid justeringsverket anstälde personer och, i enlighet med gällande författningar, meddela dem erforderliga föreskrifter; att i brist af godvillig öfverenskommelse bestämman det arfvode, justerares vikarie bör tillgodokomma; och att besörja anskaffandet af föreskrifna kontrollredskap samt af likare för mått och vikt äfvensom andra behöfliga justeringsredskap. En sådan något sjelfständigare befattning med vissa ärenden skulle, antager Utskottet, kunna utan någon risk uppdragas äfven åt byråcheferna inom det föreslagna undervisningsdepartementet, derest sådant för vinnande af lättnad i arbetssättet anses nödigt. Vidare föreställer sig Utskottet, att åtskilliga ärenden, hvilka tilläfväntas anses icke böra anförtros åt byråchefen, likväl icke äro af den vikt, att deras handläggning måste »antaga karakteren af regeringsverksamhet», utan att de skulle kunna öfverlemnas till departementschefens afgörande. Det lär näppeligen kunna påstås, att frågor angående tider för pröfningarna i mogenhets-examen och om ämnena i den skriftliga pröfningen för samma examen äro hvad 7 § Regeringsformen kallar regeringsärenden; och likasom dessa frågor hitintills, så lära ock åtskilliga andra i framtiden kunna afgöras af departementschefen.

Utskottet tror således att antagandet af motionärens förslag icke möter hinder ur någon af de synpunkter, läroverkskomitén angifvit; och då af komiténs betänkande synes framgå, att *om* Ecklesiastikdepartementet icke varit så öfverhopadt med arbete och *om* centralstyrelsens förvaltning kunde dit förläggas utan att derigenom iklädas »de tunga former, som fordras för åstadkommande af Konungens i Statsrådet fattade beslut», komitén icke skulle haft något emot att bibehålla departementet såsom centralstyrelse för läroverken, anser Utskottet, efter den utredning, som ofvan lemnats, och i fråga hvarom Utskottet ytterligare hänvisar till sitt denna dag afgifna betänkande N:o 6, något skäl mot reformen icke kunna hemtas af komiténs auktoritet.

Tvärt om kan för förslaget hemtas stöd i vissa uttalanden af läroverkskomitén. Efter en synnerligen omsorgsfull undersökning kommer komitén till det resultat, att de nuvarande konsistorierna och efsor-embetena äro olämpliga såsom kretsstyrelser för läroverken samt att, om, såsom upprepade gånger påyrkats, konsistorierna komme att ombildas i den riktning, att de blefve sammansatta med uteslutande afseende å deras rent kyrkliga uppgifter, desamma under inga vilkor längre skulle kunna tjenstgöra såsom läroverksstyrelser. Och efter komiténs åsigt skulle det ej ens vara befogadt eller ändamålsenligt att bibehålla biskoparne såsom sjelfskrifne ordförande i en efter nya grunder ordnad kretsstyrelse (från hvars inrättande komitén visserligen afräder); likasom komitén ej heller beredt det kyrkliga elementet någon plats i de förordade lokalstyrelserna. Komitén har således uppenbarligen icke hyst den ringaste betänklighet vid att i mellaninstanserna skilja läroverken från kyrkan; och då komitén talar om den tid såsom förgången, då »kyrka och skola stodo i en innerligare förbindelse till hvarandra», torde deraf likasom ock af åtskilliga andra uttalanden kunna slutas, att komitén ej sätter synnerligen högt värde på ett fortsatt samband mellan kyrka och skola.

Utskottet är för sin del öfvertygadt om de stora fördelarne af undervisningsärendenas handläggning af ett för dem enkom afsedt statsdepartement. Redan denna förvaltningsgrens oerhörda och alltjemt växande omfång i jernförelse med förhållandena vid departementalorganisationens införande hänvisar på nödvändigheten att så ordna densamma, att dess chef och öfriga embetsmän kunna få deråt odelade egna sina krafter samt att vid dessa embetsmäns tillsättande hänsyn ej må behöfva tagas till åtskilliga, för undervisningsväsendet mer eller mindre främmande uppgifter. En dylik anordning af läroverkens centralstyrelse har efter Utskottets förmenande åtskilliga företräden framför dess förläggande till ett fristående embetsverk. Att derigenom den högsta ledningen af hela den offentliga undervisningen lades i en hand och dess sammanslutning till ett organiskt helt förbereddes, torde kanske mindre böra framhållas, då komitén sjelf tyckes hafva såsom möjlig tänkt sig en sådan anordning af »öfverstyrelsen», att densamma kunde öfvertaga åtminstone folkskoleväsendet. Men redan fördelen af att, i stället för att beträda en ny väg, allenast utveckla och fullkomna en redan befintlig organisation synes i hög grad afsevärd; och den tvifvelaktiga fördelen af en fristående mellaninstans mellan lokalstyrelserna och Kongl. Maj:t kan ingalunda anses värd de deraf föranledda, högst betydande kostnaderna.

För bedömande af den nu föreliggande frågan — om lämpligheten

af undervisningsärendenas handläggning af ett särskildt statsdepartement — torde det knappast vara nödigt att närmare inlåta sig på det omvistade spörsmålet om skolans skiljande från kyrkan. Utskottet finner visserligen hvarken det faktum, att skolan uppvuxit ur kyrklig grund, eller den obestriddigen rigtiga grundsats, att religionen bör vara all uppfostrans grundval, föranleda dertill, att den offentliga undervisningen allt framgent skall af de kyrkliga myndigheterna handledas. Men man må derutinnan hysa hvilken åsigt som helst, så torde det näppeligen kunna sägas, att den föreslagna förändringen i någon väsentlig mån förminskar det kyrkliga elementets inflytande på skolans angelägenheter. Åtminstone under de senaste tjugufem åren hafva cheferna för Ecklesiastikdepartementet varit lekmän; och att de jemte sin uppgift såsom skolans målsmän tillika haft såsom sin andra dermed samordnade uppgift att vårda kyrkans intressen, kan icke betraktas såsom något uttryck för kyrkans inflytande på skolan. Men det är å andra sidan uppenbart, att skolans intressen skola blifva bättre tillgodosedda, om de och inga andra behöfva göras gällande vid val af undervisningens målsman inom Konungens råd. Och skulle omorganisationen af undervisningsväsendet — såsom sannolikt synes — komma att gå i den rigtningen, att det kyrkliga elementets sjelfskrifvenhet bortfölle, så kunde knappast de ifrigaste vänner af kyrkans och skolans förening fästa någon synnerlig vikt vid den omständigheten, att deras angelägenheter handhades af samma statsdepartement.

Ur undervisningsväsendets synpunkt medför således, efter Utskottets åsigt, den föreslagna förändringen många och viktiga fördelar, men ingen olägenhet.

Det återstår då att tillse, huruvida de kyrkliga intressena skulle förlora på förändringen. Såsom ofvan anmärkts har under de senaste årtiondena chefsplatsen inom Ecklesiastikdepartementet beklädts af lekmän; och de öfriga embets- och tjenstemän inom departementet, som haft befattning med kyrkoärendena, torde väl oftast hafva erhållit juridisk, men sällan, om någonsin, presterlig bildning. Med hänsyn till departementets personal kan således knappast någon betänklighet uppstå mot kyrkoärendenas förläggande till Justitiedepartementet. De flesta till kyrkoärendena hörande frågor torde också vara af den beskaffenhet, att vanlig embetsmannabildning ger större utsigt till ett godt arbetsresultat än speciel utbildning för det presterliga kallet. Särskildt bör det framhållas, hvad jemväl motionären anmärkt, att frågor om stiftande eller ändring af kyrkolag redan nu tillhöra Justitiedepartementets föredragning. Då kyrkoärendenas antal är för ringa för att berättiga dem till

ett särskildt departement och då deras förening med justitieärendena hvarken med hänsyn till de senares mängd eller art möter större, utan snarare mindre betänkligheter än deras förening med undervisningsärendena, finner Utskottet den föreslagna förändringen jemväl ur kyrklig synpunkt böra förordas. Skulle det en gång inträffa, hvad från många håll påyrkats, att kyrkan skildes ifrån staten, lär det vara uppenbart, att de kyrkan berörande frågor, som det oaktadt kunde blifva föremål för statsmakternas pröfning, icke rimligtvis kunde förläggas till något annat statsdepartement än Justitiedepartementet.

Då Utskottet sålunda gillar motionens syfte och ej heller har något att erinra vid den föreslagna lydelsen af ifrågavarande paragraf, får Utskottet, som i fråga om de delar af motionen, deri den öfverensstämmer med Kongl. Maj:ts nådiga proposition N:o 20, hänvisar till sitt utlåtande N:o 6, hemställa,

att Riksdagen måtte till hvilande i grundlagsenlig ordning antaga följande förslag till ändrad lydelse af

Regeringsformen.

§ 6.

(Nuvarande lydelse:)

Af Statsrådets ledamöter skola *sju* vara chefer och föredragande, hvar för sitt departement, nemligen:

Ministern för utrikes ärendena för Utrikesdepartementet;

En chef för *Justitiedepartementet*;

En för Landtförsvarsdepartementet, hvilken tillika vare Konungens rådgifvare i kommandomål för arméen;

En för Sjöförsvarsdepartementet, hvilken tillika vare Konungens rådgifvare i kommandomål för flottan;

En för Civildepartementet;

(Föreslagen lydelse:)

Af Statsrådets ledamöter skola *åtta* vara chefer och föredragande, hvar för sitt departement, nemligen:

Ministern för utrikes ärendena för Utrikesdepartementet;

En chef för *Justitie- och Kyrko-*departementet;

En för Landtförsvarsdepartementet, hvilken tillika vare Konungens rådgifvare i kommandomål för arméen;

En för Sjöförsvarsdepartementet, hvilken tillika vare Konungens rådgifvare i kommandomål för flottan;

En för Civildepartementet;

En för Finansdepartementet;
 samt
 En för *Ecklesiastikdepartemen-*
tet.

Den närmare fördelningen af ärendena, departementen emellan, bestämmes af Konungen genom en särskildt utfärdad, offentligen kungjord stadga.

Bland de tre statsråden utan departement böra minst två hafva förvaltad civil beställning.

Stockholm den 30 Mars 1885.

En för Finansdepartementet;
 En för *Undervisningsdeparte-*
mentet; samt
En för Landbruks-, industri-
och handelsdepartementet.

Den närmare fördelningen af ärendena, departementen emellan, bestämmes af Konungen genom en särskildt utfärdad, offentligen kungjord stadga.

På Utskottets vägnar:

MAGNUS HALLENBORG.

Reservationer:

af Herrar *Hallenborg, von Ehrenheim, Friherre von Essen, Friherre Hamilton, Friherre Hierta, Grefve Wachtmeister, Richter* och *von Post.*

af Herr *Hedin*: »Jag reserverar mig mot Utskottets gillande eller åtminstone ej ogillande uttalande angående de fall, då Kongl. Maj:t åt departementschef uppdragit en, enligt min uppfattning, med regeringsformen alldeles icke förenlig maktbefogenhet.»

Herrar *Gahn* och *Burenstam* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i ifrågavarande ärendes slutliga behandling inom Utskottet.